

to županstvu oziroma glavarstvu, da se stvar preišče. Ne bojite se sitnosti, ki bi Vam znale iz tega nastati, kajti bolezen je nalezljiva, to je, kužna ter Vam bode toliko časa škodo delala v Vašem svinjaku, dokler ne bode storili tega, kar Vam bodo strokovnjaki svetovali. Za danes le toliko, da je ta bolezen z navadnimi sredstvi neozdravljiva ter da hočemo o vrančnem prisadu kmalu enkrat prijaviti posebni članek v tem listu.

Ruski lan.

Kmetovalci, kateri želijo dobiti **izvirno rusko (rigajsko) laneno seme**, naj se oglasijo za-nj pisмено ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

VII. Gospod zbornični svetnik Ivan Baumgartner poroča o dopisu dunajske trgovinske in obrtne zbornice, katera naznanja, da jej je gremij trgovcev na Dunaji predložil v prepisu ulogo, katero je poslal na c. kr. nižeavstrijsko namestništvo gledé tega, da se veliko število neprotokoliranih trgovcev in obrtnikov na svojih firmah, kakor tudi pri podpisih poslužuje okrajšanj, katere imajo v mnogih slučajih samo namen, da upnike in kupovalce zmotijo in zvedejo.

Gremij povdarja v tej ulogi, kako zelo bi bilo v interesu varnosti prometa potrebno, da o nekaterih stvareh, tičočih se poslovanja kake osebe, v kolikor možno velikem obsegu zvé občinstvo in kako zelo je treba sredstev, s katerimi bi se vsak čas zanesljivo moglo zvedeti, katere osebe so prav za prav obvezane, katere jamčijo iz uže sklenjene kupčije in one, ki se ima še le skleniti. Pri protokoliranih tverdkah (firmah) se tej potrebi ugotovi s propisi trgovinskega registra; gledé drugih obrtnikov so določila obrtnega reda (§§. 44 in 49) merodajna, po katerih se morajo na svojih stalnih prodajalnicah ali stanovanjih posluževati primerne vnanjega zaznamovanja ter se storijo krive prestopka, če pri svojih podpisih ne rabijo popolnega imena in priimka. V resnici pa je, kakor gremij dalje omenja, znatno število trgovcev in obrtnikov, kateri se, ne da bi bili protokolirani, poslužujejo okrajšanj pri svojih firmah, kakor tudi podpisih; s takim postopanjem pa se interesi trgovstva in občinstva večkrat občutljivo oškodujejo. kajti v premnogih slučajih spozna upnik nasproti takim trgovcem še le prepozno, da nima opravičiti s trgovcem, marveč z njegovo ženo ali hčerjo.

Dunajska trgovinska in obrtna zbornica se je vsled tega obrnila do vis. c. kr. trgovinskega mini-

sterstva s prošnjo, naj izvoli storiti potrebne korake, da se natančno izreče dolžnost, da morajo neprotokolirani obrtvalci, ime in priimek popolno in neokrajšano brez vsakega dostavka, do katerega imajo le protokolirane firme pravico, rabiti pri svojih podpisih in pri napisih na prodajalnicah; to prepoved naj obrtovna oblastva primerno razglasijo in izvršujejo. Ravno tako obrnila se je dunajska trgovinska zbornica do dolenje-avstrijskega namestništva v tej zadevi.

Odsek naznanja na podlagi lastnih opazovanj, da se take neprilичnosti vršijo tudi v našem zborničnem okraji, in ker je treba v interesu prebivalstva delati na to, da se odpravijo, stavi predlog:

Slavna zbornica naj ulogo čestite posestrime zbornice pri vis. c. kr. trgovinskem ministerstvu podpira ter c. kr. deželno vlado naprosi, naj ona v svojem lastnem področju v tej zadevi ukrene primerne naredbe.

Predlog se vsprejme.

VIII. Gospod zbornični svetnik Ivan Perdan poroča o dopisu praške trgovinske in obrtne zbornice s prošnjo, naj bi zbornica podpirala njeno ulogo na vis. trgovinsko ministerstvo gledé vpeljave trgovine s špiritom po teži. V tej ulogi navaja praška zbornica vse nedostatke, kateri zdaj vladajo pri trgovini s špiritom ter prosi:

1. Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo naj izvoli ukreniti primerne korake, da se sporazumno z Ogersko v vsi Avstriji trgovina s špiritom tako uravna, da se bode v bodoče določala količina špirita po čisti teži, kakovost pa z zdaj uporabljanim obmerom alkohola; pri tem pa naj bi se z ozirom na dobljeno težo po vzgledu Nemčije izdale posebne prevodne tabele, da c. kr. normalna merosodna komisija preračuni svoto literskih odstotkov.

2. Ob enem naj izvoli vis. c. kr. ministerstvo z ozirom na očitne prednosti, katere bi izvirale za trgovino s špiritom iz vpeljave alkoholnega obmera in določbe alkoholove vsebine po odstotkih kilogramov, da se skliče v ta namen mednarodna konferenca! katera naj bi se zjedini o jednotnih določilih, ki bi veljala za vse pri mednarodni trgovini s špiritom udeležene države ter bi kot temeljno enoto za mednarodno trgovino s špiritom vsprejela odstotino kilograma.

Odsek je pretresal to prošnjo ter našel, da bi bila izpolnitev prej navedenih teženj tudi našim trgovcem s špiritom koristna, zato je predlaga:

Slavna zbornica naj to prošnjo podpira.

Predlog se vsprejme.

(Dalje prihodnjič.)

šanje tužnega gmotnega položaja sedanjega dalo še prav veliko koristnega doseči in dognati. Toraj k stvari.

Živinoreja, ta živ in gotov kapital kmetijstva na Notranjskem ni še na oni stopinji povzdige in napredka, na kateri bi morala biti in bi tudi biti mogla. Vzrok in spodjedež temu v prvi vrsti je to, da se vsako leto iz vsega političnega okraja postojnskega mnogo tisoč kvintalov sena zvozi v Reko, Trst in Gorico, kjer se za slepo ceno na prodaj stav in prodaja. Ako bi se vse to seno od posestnikov doma koristno porabilo, moglo bi se v tem okraju dosta več živine pošteno prerediti, nego se je sedaj. Veče število goveje živine (dobro in pošteno oskrbovane) dajalo bi tudi posestnikom boljših in gotovih dohodkov, nego jim je to pri sedanjih razmerah v delež. Poleg obilnejšega števila dobro oskrbovane živine bilo bi tudi polje na boljšem, ker bi se njivam moglo leto za letom dajati, kar jim po vsej pravici gre. Pusta zemlja ne more čudežev delati, ne rodi in tudi roditi ne more. V prvi vrsti naj bi vrli Notranjci podedovani greh (seno prodajati) svojih prednikov sebi in naslednikom svojim v korist popolno opustili, in — storjen bil bi prvi korak za boljšo in milejšo prihodnost njihovo.

Prekoristne sadjereje se je gosp. dopisnik sicer uže na kratko spominjal; dodam naj pa tudi jaz le-sem še nekoliko opombic. Na tisoče in tisoče sadnih dreves bi v vsem političnem postojnskem okraju lahko več rastlo, nego se jih ravne sedaj tam nahaja. To drevje ne bilo bi le, ko bi enkrat dorastlo, posameznim selom, vasem in krajem prava krasota in kinč, nego dajalo bi ob ugodnih letih prebivalcem tudi na tisočake dobička, toraj za mali trud lepih in gotovih dohodkov. Po drugi strani bilo pa to tudi najboljši znak in pravi dokaz, da so Notranjci v resnici tudi pravi in vneti naprednjaki. Sedanji rod bi z racijonalno sadjerejo zapustil naslednikom svojim najboljši, najstrajnejši spomin prave ljubezni, skrbljivosti in zavednosti svoje, kar bi sami iz hvaležnosti od rodú do rodú tudi prav skrbno posnemali in koristno nadaljevali. S tem bi se tudi na tem polji sedanja grehotna navada in malomarnost. „Kaj bom sadil sadno drevje, saj jaz od njega tako nobenega užitka pričakal ne bodem“, popolno zatrla in opustila. Ali ni to uže samo na sebi mikavno? Gotovo!

Kar bi Notranjcem gmotni položaj sploh prav dobro in tudi gotovo zboljšalo, bila bi vpeljava vrboreje, na podlagi te pa pahišne obrtnije „pletarstvo“. Na zgornji Pivki, po trnovsko-vremški in vipavski dolini je za vrborejo več nego dosta kaj ugodne in priležne zemlje, katera sedaj iz neznatnih dohodkov daje, ali pa še celó brez vsega dobička neplodonosna leži in čaka na milost, da kdo pride, jo pravilno, primerno in plodonosno obdela in kultivira.

Gotovo je, da je treba za taka podvzetja zjedinjenih moči, prave vneme, neodjenljive vstrajnosti in krepkega navdušenja. Brez tega se pa dandanes nikjer nič ne opravi. — Posamezniki za splošni blagor prebivalstva celega okraja ne morejo vsega dognati in doseči; zjedinjena moč je pa zlati obroč, ki z božjo pomoč povsod prave čudeže dela.

Res je, da bi se to podvzetje danes in jutri še po želji ne rentovalo; stalo bi tudi nekoliko truda in časa. Ker pa vrba hitro raste, bil bi gotovi dobiček tudi kmalu tu. Samo ob sebi pa tako nikjer nič ne pride, se nič koristnega ne dožene. „Da brez truda ni kruha“, vé dandanes vsak šolski otrok; tembolj pa to oni vedó, katerim je za vsakdanji kruh svojim skrbeti.

Povedani trije načini so gotovi pripomočki, s katerimi bi si marljivi Notranjci v malo letih svoj sedanji britki gmotni položaj prav izdatno in sigurno zboljšali. Osobito bi jim pa splošna vpeljava pahišne obrtnije „pletarstva“ nudila ob vsakem prostem času po letu in pozimi priliko, si doma kaj prislužiti. S to bi si doma za vselej toliko koristnega, prijetnega in lahkega dela zagotovili, da bi jim ob jesenskem času ne bilo več potreba v celih trumah milega domovja zapuščati in se v tuje kraje za zaslužkom podajati, kjer tako za svoje prizadevanje dostokrat družega nimajo, nego veliko muko, trpljenje ter kvaro na svojem najdražjem zakladu „na ljubem zdravju“. Kar se na tujem zasluži, se navadno rado tudi na tujem pusti. Delati za prazni nič, pravi se „tlako delati“ ali „robotati“.

Tako bi z božjo pomočjo in neutrudljivim prizadevanjem s zjedinjenimi močmi prej ali slej blagi Notranjci zamašili one vire, iz katerih jim pri sedanjih okoliščinah cele reke bede, stisk, gorjá in nadlog prihajajo in jim s splošnim potopom grozé.

Prava zavednost, krepki pogum, neodjenljiva vstrajnost, blagoslov in pomoč božja vodijo pa vselej do zaželjenega cilja.

Ako mi blagi Notranjci preveč v zeló jemali ne bodo, utegnem morda o svojem času še kako v prid njihov ziniti!

Za sedaj le še zakličem: „Z navdušenostjo in s zjedinjenimi močmi na koristno delo, in Bog mili dal bode gotovo tudi blagoslov in pomoč svojo, da se blagostan zboljša in zaželen namen v polni meri doseže!“ Bog usliši!

M. Rant.

Na Dobrovi dné 28. februarija 1887.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Nadalje iz 1. lista t. l.)

IX. Gospod zbornični tajnik prečita naslednji ukaz vis. trgovinskega ministerstva: Neko c. kr. deželno oblastvo obrnilo je pozornost vlade na to, da se prodajajo posteljne odeje najslabejše vrste, katere so mesto z bombaževino podvlečene z neosnaženo tako zvano volno od cunj.

Z ozirom na to, da so take posteljne odeje v zdravstvenem oziru ne malo nevarne, stavil se je predlog, naj se izda splošna prepoved, da se ne smejo izdelovati in prodajati take kot bombažaste odeje ponujane, v resnici pa z zmesjo iz odpadkov ponošenih oblačil, porabljenih posteljnih oprave itd. podvlečene posteljne odeje.

Dasi se ne more dvomiti o zdravstveni sumnivosti takih izdelkov bi vendar v predlagani prepovedi ne bilo izdatno varstvo, ker bi ne gledé na težave, katere bi

se uspešnemu uporabljanju prepovedi stavile na pot, potrebne zdravstvene naredbe ne smeje ostati omejene samo na ta edini izdelek, marveč bi se morale raztegniti tudi na volno od cunj sploh, katera je predmet prometa, kateri je iz zdravstvene sumnive tvarine izdelan ter popolnem neočiščen pride v trgovino.

Predno se torej more v tem pričeti z naredbo, zadevajočo kvarne javne in zdravstvene interese, je treba o tej industriji in o načinu nje vršbe na sploh in posebej tudi o tem se poučiti, če se izdeljujejo v istini neočiščeni odpadki pri napravljani volne od cunj in če bi se uporaba razkuževalnih očiščenih sredstev prej ali pri izdelovanju dala izvesti ter bi se torej zaukazati mogla, dalje, pri katerih izdelkih se rabi volna od cunj.

Na drugi strani je zopet tudi potrebno zvedeti, v kolikem obsegu se izvršuje ta industrija v domačiji, če se volna od cunj dobiva tudi iz inozemstva in če se slednja po njeni kakovosti more еднаčiti z ono doma izdelano, kateri izdelki iz nje se nahajajo v trgovini in kaka škoda bi nastala, če bi se pač prepovedalo napravljane in izdelovanje volne od cunj za oblačila in drugih s človeškim telesom v dotiko prihajajočih izdelkov, posteljnih odej, žimnic itd. in kaka škoda bi nastala s temi v zvezi stoječim industrijam.

Zbornica si je prizadevala v tej zadevi dobiti potrebna pojasnila, katera podaje odsek v naslednjem sestavljena:

V Ameriki in v Angleški, kjer se nedvojbeno izdeluje največ umetnih voln, pridejo v trgovino volne od cunj, kakor tudi druge umetne volne, katere se rabijo za razne namene. Pred nekaterimi leti prodajali so se ti odpadki za zelo nizke cene.

Nekaj let sem so vse tovarne na karbonizacijo urejene, katera v tem obstoji, da kisline razdevajo bombaževe nitke ter ostanejo volnene nitke. Šivi se pri prebiranju cunj izrežejo in s to volno se potem na izprašilnici in trgalnici tako ravna, kakor z volnenimi ali bombažastimi cunjami. Razen umetne ovčje volne nahaja se v trgovini tudi večkrat umetna bombaževina, katera se rabi za različne stvari. Nadzorovanje nad rabo bi se pač težko izvelo. Ona umetna volna, katera se rabi pri tekstilni industriji, mora se uže dobro preprati, kajti izdelana roba se v valjavnici s sodo ali drugimi sredstvi izluži, je torej še bolj očiščena, kakor na pr. volna od cunj, s katero se to ne godi in se vendar navadno rabi za podvleko odej. Z volno od cunj napolnjene odeje pa vendar ne morejo biti bolj škodljive, nego one, ki so napolnjene z bombažastimi odpadki. Če se hoče dopustiti, da se volna od cunj za podvleko posteljnih odej prav nič ali samo očiščena in oprana rabiti sme. Če se očiščenje zvrši z uporabo luga, mila, sode ali da se samo cunje izprašijo ali raztrgajo na trgalnici, je pač eno. Tak ukaz bi vendar mnogim onemogočil trgovino s cunjami. Trgovina z odpadki volnenih in bombažastih cunj je v Avstriji znatna, vendar ni prilično, to robo dobivati iz inozemstva.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

52.

Mrožji lov.

(Konec.)

Ker nam je dišalo meso enih in drugih, pripravili smo barčico po volji kapitanovi. Šest spretnih strelcev je sedlo vánjo, med njimi kapitan in jaz. Veslali smo v tako nazivano odprto morje, po katerem je plavallo vse polno ledenih kosov in ploč. Upali smo in se zanašali, da osledimo enega ali več mrožev, kajti smo dobro vedeli, da ta zver rada polega po plavajočih ledenih pločah. Nismo se motili. Ko je naša barčica obplula ledeno goro, opazili smo na velikem ulomku ledovem osem teh velikanov. Niso nas videli, solnce jih je bleščelo. Opazovali smo jih nekaj časa. Mrož je nekoliko volu podoben. Po dolgem meri nekako tri sežnje, čez pleča 10—12 čevljev, in težek je 15—25 centov, pa tudi več. Glava je mala, iz gorenje čeljusti mu molita dva velika navzdol zakrivljena čekana, ki sta pri stari živali poltretji čevlji dolga in 5—10 funtov težka. Mladi so brez teh zobov ter so od daleč v lice nekoliko človeku podobni, in morda so taki mladi mroži dali povod pravljicam o morskih deklicah.

Ker nas mroži še niso opazili, veslali smo rahlo in previdno k njim in vzeli puške v roke. Kapitan je nameril v glavo največjemu velikanu in sprožil. Da si nismo bili več kot trideset korakov od njih, krogla vendar ni prebila trde čepinje mroževe; samo malo je ranila zver. S strašnim ščeketanjem, ki je prav pasjemu podobno, vrgla se je zver v vodo, in za njo ostala sedmerica. Brzo so plavali k naši barčici in obkolili jo.

Začelo nam je vroče prihajati, treba je bilo poskrbeti o tem, da se ubranimo in življenje rešimo. Brzo smo pograbili puške in začeli pokati po grdobah, ki so se trudili, da bi s pomočjo plavutim podobnih nog v barčico se pognale. Naše krogle niso skoro nič izdale, mrož ima pretrdo kožo, le na malo mestih, vzlasti pod prednimi nogami se ga primejo. Nobenega nismo ubili, samo ranili smo jih, a s tem še le zelo zdražili; začeli so grozno tuliti. Penó so tiščali, da je bilo strašno pogledati jih, in do dva čevlja dolge čekane so zasajali v stranice, da bi tako s težo svojo barčico prevrnili.

Nam je čedalje huja prela, streliva uže nismo več imeli. Vendar ob pamet, hvala Bogu, nismo bili. Pograbili smo sekire in dolge sulice, s katerimi smo se na srečo preskrbeli. S tem orožjem smo se branili, s sulicami smo zveri v vrat dregali, in s sekirami smo mahali po nogah. To je izdalo. Kri je lila curkoma, in nekoliko mrožev, prej ko ne samice, začelo je zaostajati. Ostali se niso zmenili ne za kri, ne za rane, poskušali so še vedno, da bi nam s čekani in nogami barčico prevrnili. Ali mi, ki smo se vsaj nekoliko teh grdob znebili, mogli smo sedaj vso moč za ostale porabiti, in res smo mahali s sekirami in zabadali s sulicami na vse pretege.

(Konec prihodnjič.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Ker se oni odpadki, katere samo trgovec s cunjami dovaža tovarnarju umetne volne po karbonizaciji očistijo in pri tekstilni industriji kot izdelano blago pridejo še v valjavnico, bode pač težko dokazati škodo, ki nastane vsled uporabe tu omenjenih odpadkov. Volna od cunj se rabi samo za izdelovanje posteljnih odej. Prepoved izdelovanja volne od cunj za oblačila in druge s človeškim telesom dotikajoče se stvari bi bila nabiralcem cunj, izdelovalcem umetne volne, kakor tudi izdelovalcem posteljne odeje itd. v škodo.

Odsek se strinja s temi nazori udeležениh krogov ter predlaga:

Slavna zbornica naj v zmislu tega poročila izreče svoje mnenje.

Predlog se vsprejme.

X. Gospod zbornični svetnik Ivan Baumgartner poroča o dopisu podružnic avstro-ogerske banke v Ljubljani, s katerim naznanja, da bode mesto umršega cenzorja g. Gustava Tönniesa zopet treba izpolniti ter ob enem prosi zbornico, naj v zmislu člana 40 in 64 bančnih pravil za to mesto nasvetuje tri gospode. Tej prošnji ustreza, stavi odsek predlog:

Slavna zbornica naj za izpraznjeno cenzorsko mesto pri podružnici avstro-ogerske banke v Ljubljani nasvetuje naslednje gospode: Alfr. Ledeniga, F. M. Regorscheka in Karola Pollaka.

Predlog se vsprejme.

XI. Gospod zbornični svetnik Fr. Ks. Souvan poroča o dopisu c. kr. okrožne sodnije v Rudolfovem, katera naznanja, da s koncem leta 1886. poteče poslovna doba tamošnjim prisustovalcem pri trgovinskem sodišči: gg. Antonu Kalčiču, Jos. Ogoreutzu, Adolfu Pauserju in Ivanu Surzu; c. kr. okrožna sodnija prosi zbornico, naj predlaga nove prisustvovalce. Po ministerialnem ukazu z dne 2. decembra 1864., drž. zak. št. 89, treba je za štiri izpraznjena mesta predlagati šest protokoliranih trgovcev, ker pa je v Rudolfovem samo pet, ne šest takih protokoliranih trgovcev, mora zbornica tudi samo pet jih predlagati. Odsek torej stavi predlog:

Slavna zbornica naj izvoli predlagati naslednje gospode: Antona Kalčiča, Josipa Ogoreutza, Adolfa Pauserja, Iv. Surza in Iv. Krajca.

Predlog se vsprejme.

XII. Gosp. zbornični svetnik M. Krenner poroča o dopisu trgovinske in obrtne zbornice v Brodiju, katera prosi, naj bi jo zbornica podpirala pri njeni prošnji zaradi spremembe §. 6 zakona za trgovinske zbornice, zadevajoč poklicanje naslednika. Predlagana sprememba zahteva, naj se pri volitvi pokliče oni naslednik, kateri ima neposredno za prvoizvoljenim najprvi največ glasov; v slučaju pa, da bi ne bilo umestno poklicati naslednika, razpiše naj se nova volitev.

Odsek je ta predlog na vse strani temeljito premislil ter našel, da bi bilo pač težko določiti, koliko glasov da mora imeti naslednik, da se more poklicati;

dalje, da v nekaterih kategorijah izvoljeni tudi deset glasov nimajo in da ima v teh kategorijah naslednik večkrat dva do tri glasove; konečno, da bi nova volitev prouzročala prevelike stroške. Z ozirom na to, meni odsek, da bi ne bilo umestno, da bi se §. 6 zakona za trgovinske zbornice v gorenjem zmislu spremenil ter predlaga:

Slavna zbornica naj prošnje ne podpira.

Predlog se vsprejme.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

52.

Mrožji lov.

(Konec.)

Vkljub temu se ne vé, ali bi bili zmagali ali ne, da nam ni nekoliko močnih valov barčice nenadoma, in se vé da na našo srečo, porinilo k veliki ledeni plošči. Sedaj smo bili rešeni nevarnosti, da bi nas mroži prevrnili. Da jih ne bode za nami na led, tega smo si bili tudi svesti, kajti noge so imeli uže zelo razmesarjene, a če tudi dojdejo, upali smo, da jih prevladamo, ker se vé, da je ta žival neizrečeno neukretna na ledu. Poskakali smo brzo iz barčice uže zelo poškodovane, ter jo potegnili za seboj na led. Vsi mroži, ki so zbog ranjenih nog komaj plaval, obrnili so, in splavali na svoje poprejšnjo ležišče. Samo eden, največi, meril je za nami. Ena noga mu je bila vsa razmesarjena, druga pa je bila še cela in zdrava, razen tega je bil močno tudi s sulicami ranjen po vratu in v oko. Besen je bil na vso moč. Da ga ubijemo, o tem ni bilo dvomiti, če le dojde za nami. Začeli smo ga vabiti za seboj na led. Res je priplaval za nami, veslal nekaj časa okolu ledene ploče, ter gledal in pomerjal, kje bi se s pomočjo močnih čekanov na vrh pognal. Konečno je spravil zavajeno in težko svoje truplo na led. Koj se je spustil proti nam. Umikali smo se mu nalašč, in metali kosce ledu vánj, da bi ga tako daleč od vode zvabili, kajti čim dalje bode od vode, tem bolje za nas.

Naposled smo obkolili mroža z vseh strani, ali to njega ni motilo čisto nič, vrgel se je proti onemu napadalcu, ki mu je bil najbliži. Ta hip je dobil s sekuro še po zdravi nogi. Zatulil je, pal na trebuh, ter poskušal čekana zasaditi v led, da bi ga predril in šinil v vodo, v svoj element. Sedaj smo planili vsi po njem. S sulicami smo ga prevrnili na hrbet. Bodli smo in bodli, rana se je pokazala za rano, kri je curkoma lila, mrož je napenjal poslednje svoje sile, da bi se rešil, a naposled je omagal in mrtev obležal.

Bil je pa tudi uže skrajni čas; tuljenje njegovo je vzdignilo druge, da so se vračali pomagat mu. Nam se ni ljubilo čisto nič, da bi se še en pot sprijeli z nevarnimi in divjimi mroži, sklenili smo toraj, da plen in sebe v varnost spravimo. V največi naglici smo privezali vrvi ob sulice, ki so tičale v truplu mroževem, ter ga vlekli v vodo k barčici. Na srečo vračajoči se

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

XIII. Gospod zbornični svetnik Anton Klein poroča o dopisu ravnateljstva c. kr. kaznilnice v Ljubljani; ravnateljstvo se v tem dopisu sklicuje na ukaz pravosodnega ministra z dne 3. junija 1886., št. 7712., s katerim se je delo v kaznilnicah ustavilo za privatne osebe, in ravnateljstvo prosi zbornico, naj izreče svoje mnenje o nekaterih točkah.

Odsek se je večkrat bavil s tem predmetom ter se izrekel, naj neposredni promet kaznilnice s privatnimi osobami sploh izostane, nasprotno pa naj bi bilo dovoljeno, da si obrtniki in trgovci naročajo dela, katerih izvrševanje ne škoduje obrtnikom. Odsek torej meni, naj bi bilo dovoljeno, da se za tukajšnje trgovce izdelujejo prav navadne lepenke, lesene škatlje, sodovi za cement iz preskrbljene robe, gumbne vilice in zamaški, iz sušenih ostankov preproge ter iz preje platno.

Poročevalec predlaga torej:

Slavna zbornica naj v smislu tega poročila izreče svoje mnenje.

Predlog se vsprejme.

XIV. Gosp. zbornični svetnik Mihael Pakič poroča:

a) O prošnji nekega peka za oprostitev dokaza sposobnosti za nastop in samosvojno izvrševanje pekovskega obrta. Ker prosilec dokaže s spričevali, da se je pekovanja dve leti učil in nad dve leti kot pekovski pomočnik delal in tudi c. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani prošnjo podpira, je odsek o prosilčevi sposobnosti za ta obrt prepričan, zato predlaga:

Slavna zbornica naj prošnjo priporoča.

Predlog se vsprejme.

b) O prošnji nekega krojača za oprostitev dokaza sposobnosti za krojaški obrt. Prosilec se je pri svojem očetu, kateri je sicer samosvojno, vendar neobdačen izvrševal krojaški obrt, učil krojaštva in pozneje tudi pri njem kot pomočnik več let delal. Zadruga v Kamniku in c. kr. okrajno glavarstvo priporočata prošnjo in odsek se pridružuje temu priporočilu in to tem bolj, ker bi se s tem nekoliko nepostavnemu izvrševanju krojaškega obrta v okoliščini prišlo in bi prosilec mogel svojo družino preživeti. Odsek torej predlaga:

Slavna zbornica naj izvoli prošnjo priporočati.

Predlog se vsprejme.

c) Gosp. zbornični svetnik Oroslov Dolenc poroča o prošnji nekega krojača za oprostitev od dokaza sposobnosti za krojaški obrt. Prosilec je dokazal z uradnim potrdilom, da je šest let pri obrtnem oblastvu pravredno zglašen krojaški obrt izvrševal. Ker c. kr. okrajno glavarstvo v Litiji ne nasprotuje prošnji in je odsek o prosilčevi sposobnosti za ta obrt prepričan, zato predlaga:

Slavna zbornica naj izvoli prošnjo podpirati.

Predlog se vsprejme.

XV. Gosp. zbornični svetnik Karol Luckmann poroča o posvetovanjih c. kr. državnega železniškega sveta. Iz posvetovanj c. kr. državnega železniškega sveta

v obeh zadnjih zasedanjih, v maju in oktobru se more domnevati, da so se pri upravi velikega državno-železniškega omrežja spremenila prvotno postavljena načela, kajti v prvih letih obstoja državno-železniške uprave zdelo se je, da se ta, kakor tudi državno-železniški svet držita načela, da so c. kr. državne železnice v prvi vrsti poklicane, da narodno-gospodarstvenim interesom služijo ter da s povzdigo narodnega gospodarstva in prometa ne le naravnost povzdigujejo dohodke železnice, marveč tudi neposredno denarne koristi države. Kakor znano, so se v letih 1883 in 1884 vlaki znatno pomnožili, želje gledé voznega reda po možnosti izpolnile, vozne cene za osobni promet se bistveno znižale, pri klasifikaciji blaga se izvršile zaželenje premembe ter se končno znižali tudi tarifi za blago.

Če tudi slednje znižanje ni bilo nikakor tako znatno, kakor se je od nekaterih strani opisavalo in so tarifi za blago še vedno znatno višji nego v sosednih inozemskih državah, vendar se je s tem dosegel znaten napredek, katerega so trgovina, industrija in kmetijstvo veselo pozdravljali.

Te naredbe so zelo blagodejno uplivale na avstrijske privatne železnice, katere so bile deloma primorane, vzgled avstrijskih državnih železnic posnemati, in severna železnica je bila pri obnovitvi svoje koncesije zakonito primorana, vpeljati tarife državnih železnic na svojih progah.

Privatne železnice so se vendar po znižanju tarifov od strani državne železnice smatrale oškodovane v svojih interesih ter so uporabile ves svoj upliv neposredno, kakor tudi posredno po časopisih, da bi dokazale škodljiv upliv znižanja tarifov na državne dohodke sploh ter na obrestovanje pri železnicah naloženih glavnih.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

53.

Borbe v gozdu.

Diven je sklad in red, ki ga nahajamo v življenju rastlinstva. Vse se trudi in dela neumorno; nikjer zapreke, nikjer motenja, kakor v najdovršenejšem stroju. Na milijone je tu delavcev; eni vpijajo hrano, drugi jo prevajajo, tretji jo izdelujejo, četrti jo odvajajo in peti jo vzgrajajo. Ali sredi tega sklada in dela vgnjezdila se je večna borba, kakor da hoče vse to delo uničiti. No, ta borba je potrebna, če uže ne zavoljo drugega, pa saj zaradi tega, ker brez truda ne bi bilo življenje sladko. V tem borenju se vse utrjuje in krepi, in naposled ostane ono, kar je krepkejše in boljše, a propade, kar je slabotnejše.

In kje je taka borba v gozdu? Ali se nam ne zdi gozd tempelj božji, v katerem kraljuje največi mir? Kedar poslušamo milozvočno petje drobnih tic, ali brenčanje kukcev, ki skrbno preletavajo s cveta na cvet, in vidimo, kako se vse veseli življenja svojega, tedaj bi

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 17. Na ponudbo mi je nekaj divjakov; ker pa ne vem, kako ceno imajo divjaki v kupčiji, prosim za svet, po čem jih smem plačati. (Š. K. v A.)

Odgovor: Vrednost divjakov odvisna je v prvi vrsti od njih kakovosti. Nepresajeni, torej slabo ukoreninjeni, so prav malo ali nič vredni. Kmetijska družba kupila je letos divjakov pri W. Neumannu v Leutersdorfu na Saksonskem. Plačala je tisoč enoletnih jabolčnih divjakov po 1 gld. 50 kr., tisoč dve- do tri- letnih, presajenih po 11 gold. (ti so dobri za cepljenje v roki), tisoč izbranih tri- do štiriletnih, posebno lepih divjakov 15 gold. Vožnja za tisoč divjakov zadnje vrste stoji do Ljubljane preko 5 gold. Tvrdo W. Neumanna najdete med inserati.

Vprašanje 18. Kako izpraviti iz vina neprijeten duh po špiritu, in od kod je prišel ta duh v vino, ker vino je samo na sebi čisto in naravno ter je bilo v zažveplanem sodu? (A. Ž. v L. P.)

Odgovor: Da bi naravno vino, hranjeno v zažveplani posodi dobilo duh po špiritu, se mi kar nemo- goče zdi. V zažveplani posodi dobi vino k večjemu duh po žveplu. Morda Vas tudi le ta duh moti. Svetujem Vam zažveplan sod, predno ga rabite, prav dobro z vodo in s krtačo oprati. Krtača je pa le tedaj potrebna, ako je posoda dlje časa prazna stala in bila med tem časom večkrat zažveplana. Duh po žveplu iz vina takole izpravite: Točite vino skozi kako cedilce (ali preluknjan vrh škropilnične cevi) v podstavljen brentač ali škaf, da pride prav zelo z zrakom v dotiko. Od tod pretočite je v snažno in zdravo posodo. Tako vino postane pa potem „ubito“ t. j. kalno in slabega okusa, čez tri do štiri tedne se pa popolnoma popravi in je še boljšega okusa kot prej. Sicer bi pa pravo sodbo o Vašem vinu le tedaj mogel izreči, ako bi je pokusil; v taci slučajih se priporoča poskušnjo (kakega 1/4 litra) poslati.

R Dolenc.

Vprašanje 19. Kje dobim več oljevih preš za krm- ljenje skupaj, in po kaki ceni? (M. Z. v L.)

Odgovor: Kranjski oljarji prodajajo sicer lanene preše, a velike množice skupaj nimajo. Veliko oljevih preš skupaj doboste najbliže v oljarni J. Wertheimer-ja na Zidanem mostu. Obrnivši se do Wertheimerja do- bili smo odgovor, da prodaja 100 kgr. lanenih preš po 11 gold., goršičnih pa po 7 gold. t. j. ako se vzame 500 kgr. Kdor vzame 5000 kgr., dobi prve po 10 gold., druge pa po 6 gold. 50 kr. 100 kgr.

Vprašanje 20. Jaz sem namenjen, nekatere svoje njive na mahu, čez katere pa ob povodnji voda stopa, obsejati z ovsem in s travo. Oves bodem pokosil za ze- leno krmo, njive pa pustim za senožeti. Katero travno seme bi bilo za to najboljše in kje se dobi? (J. D. v B.)

Odgovor: Profesor Dr. Chr. Ed. Langenthal pripo- roča za senožeti na vlažnih in močvirnih tleh naslednje trave, in sicer za hektar zemlje v količinah, ki so vsaki travi pristavljene: Navadno latovko (gemeines Rispengras, poa trivialis) 4 kgr.; medeno

travo (wolliges Honiggras, holcus lanatus) 4 kgr.; travniško latovko (Wiesenrispengras, hoa pra- tensis) 4 kgr.; rženko (Zittergras, Briza media) 2 kgr.; belo šopuljo (weisses Straussgras, agrostis stoloinfera) 4 kgr.; belo deteljico (kriechender Klee, trifolium repens) 6 kgr.; device Marije šol- ničke (gehörnter Schottenklee, lotus corniculatus) 2 kgr.; boljko ali rosuljo (Ruchgras, anthoxantum adorum) 1 kgr. Semena imenovanih trav dobite pri P. Hüttig-u na Dunaji, Weihburggasse 17. Ta tvrdka ima tudi uže pripravljene zmesi semen za vlažne ali mokre in včas poplavljen lege na mahovji in sicer kgr. po 52 kr.

Vprašanje 21. Katera rastlina je najboljša za na- pravljjanje sence t. j. za saditev ob vrtni lopi? Katera taka rastlina najhitreje raste, in kje je dobiti sadike? (Mat. R. v Dobr. v.)

Odgovor: Za ta namen skoraj najboljše ugaja divja trta t. j. ona rastlina, katere trsje dobi jeseni ono lepo rumenkasto rdečo barvo. Sadike te rastline do- biste skoraj na vsakem grajščinskem vrtu. Prav toplo Vam tudi priporočamo ameriško trto: vitis riparia, katera jako hitro in bujno raste. Rezanice te trte do- bile bodo na Dolenjskem še veliko vrednost. Rezanice doboste pri gospodu dr. Geršaku v Ormožu na Štajer- skem. Vitis riparia pa ni ona ameriška trta, katero imenujete na Dolenjskem: katavbo, izabelo, dišečko i. t. d. Ta zadnja trta se ne ubrani trtni uši.

Vprašanje 22. Kaj je vzrok lišajem na drevesih? (A. S. v P.)

Odgovor: Lišaji slabijo drevo ter se nahajajo na slabo razvitih drevesih. Ni torej zadosti, lišaj z drevesa postrgati. Treba je tudi vzroke odpraviti. Ti vzroki so: mrzla, mokra zemlja, v katerej drevo stoji, in pre- globoko vsajenje drevesa.

Vprašanje 23. Katera sadovna drevesa sadijo na travnik z dobro, debelo, prsteno zemljo, ki pa je ne- koliko mokrotna? (C. B. v J.)

Odgovor: V tem slučaju nasvetujemo češplje ali slive ponasaditi. Slive sicer ne rodijo tako dolgo kakor jabolka, vendar veliko poprej in obilneje, in sad se tudi lahko spravlja v denar.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Po glavnem posnetku o razpravah tarifnega odbora avstrijsko-ogerskih železnic gledé želja železniško-tarifne enquete (v meseci januariji 1885) vsprejela je konferenca ravnateljev gledé te zadeve tudi naslednji predlog:

1. V notranjem lokalnem združenem in zveznem pro- metu se praviloma ne smejo na eni in isti promet, ni črti, v isto prometno smer in ob enakih pogojih za blago enake vrste za krajše daljave zaračunati večji skupni transportni stroški, nego so oni, kateri se — na podlagi tarifov za gori omenjene promete — zaračunijo za večje oddaljenosti.

4. Predstoječa pod točko 1 do 3 omenjena določila nimajo veljave v prometu s pomorskimi pristanišči, kakor tudi ne v konkurenčnem prometu proti inozemskim transportnim potom.

V seji državno-železniškega sveta dne 7. novembra l. 1884 se je sklenil enak sklep z dostavkom, da ta določila v prometu z inozemstvom in s pomorskimi pristanišči nimajo veljave. Vsled teh sklepov bile so postaje Tržič, Zagrado in Gorica, katere so do zdaj uživale tarife za pomorska pristanišča in so bile v Trstu enako postavljene, od teh tarifov izvzete, in za te postaje vpekljali so se taki tarifi, kakoršni veljajo za Trst, z malo doklado za voznino od Trsta v omenjene postaje, ob direktnem kartovanji.

Dasi to povišanje tarifov za zaznamenovane postaje nima nikakega pomena, vendar mi je bilo tem neprijetnejše, ker v državno-železniškem svetu zastopam tudi goriški zbornični okraj in bi se moglo komu zdeti, da je moje prizadevanje, za bližje ležečo Ljubljano dobiti enake tarife, vzrok, da so se tarifi za nekatere postaje v zborničnem okraji goriškem povišali. Iz prej omenjenih sklepov železniško tarifne enote, konference ravnateljev in državno-železniškega sveta, se vendar vidi, da je povišanje nastalo le vsled spremembe tarifov za pomorska pristanišča in ne vsled reklamacij. Jaz prizadeval sem si marveč po vseh močeh zastopati tudi interese zborničnega okraja goriškega.

Ker so v ljubljanskem zborničnem okraji anomalije pri vozarini ostale nespremenjene, stavil sem v seji meseca oktobra 1885 te zadeve se tičoč predlog, katerega je, po tarifnem odseku nekoliko spremenjenega, vsprejel državno železniški svet v naslednji obliki:

„Ker se priznava, da je Ljubljana po obstoječih tarifih za pomorska pristanišča oškodovana, a se splošna enakost z ozirom na načela, katera so merodajna za promet v pomorskih pristaniščih, zdaj ne more izvesti, se predlaga, naj se dela na to, da se za najvažnejše blago napravijo za Ljubljano tarifi, po katerih bi bilo možno tekmovati; pri tem pa naj bi se oziralo na trgovinske interese zadej ležečih postaj.“

V seji državno-železniškega sveta meseca maja leta 1886 se je gledé tega sklepa poročalo, da se vršijo dogovori z udeleženiimi železniškimi upraviteljstvi gledé primernih predlogov od strani c. kr. glavnega ravnateljstva.

Poročevalec za trgovinske zadeve pri c. kr. glavnem ravnateljstvu, g. dvorni svetnik Steingraber, mi je naznanil, da so se za Ljubljano predlagali tarifi v enaki visokosti, kakoršni so se določili za Gorico, ter mi zagotovil, da so novi tarifi za Ljubljano uže izdelani in da gotovo še v letu 1886 stopijo v moč. Ta gosp. poročevalec, kateri je pa meseca julija t. l. nenadno umrl, ni prav nič dvojil, da dotične predloge c. kr. glavnega ravnateljstva vsprejmó druge železnice ter je bil o potrebi, da se tarifne anomalije za Ljubljano odpravijo, uže tako prepričan, da sem se prav trdno nadejal, da se v kratkem času odpravijo, in to tem bolj, ker je med tem od visoke c. kr. deželne vlade v Ljubljani došla kranj-

skemu deželnemu odboru nota z dne 30. septembra 1886, št. 9941, s katero se je doposlal ukaz visokega c. kr. trgovinskega ministerstva z dne 24. septembra l. 1886, števil. 17.374, kateri se na konci glasi:

„Med tem so se uže vršili dogovori med družbo južne železnice in med c. kr. glavnim ravnateljstvom avstrijskih državnih železnic zaradi primerne uravnave posamičnih tarifnih nastavkov za Ljubljano in more se pričakovati, da se en del želja ljubljanske trgovinske in obrtne zbornice izpolni.“

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

53.

Borbe v gozdu.

(Konec.)

V tej borbi se ne menijo rastline za prijateljstvo in sorodstvo, vsaka samo za sebe skrbi, vsaka samo na sebe gleda. Če v tej borbi pade ena, veselé se temu padcu nje sestrice. Kedar vihar prelomi in vrže na tla staro smereko, tedaj se debela lotijo glive in je razjedajo, da do celega razpade v trhovino. Ali med tem so pognale mlade smerečice, ki pa kmalu sprevidijo, da jim bode premalo prostora, toraj se trudijo in boré, katere bodo zmagale in ostale zadušile. Najkrepkejšé se spusté v viš, ostale pa poginejo uže v prvi mladosti.

Šilovje se nam zdi ozbiljno, ali je vendar zeló svojeglavno in v borbi vztrajno. Šilasto drevje raste jako rado v družbi, ali tujca ne trpi po nobeni ceni med seboj. Vsaka vrsta hoče biti vkup, gospodinja v svoji hiši. Od severne Francoske po vsi severni Evropi do Urala in še dalje po Sibiriji razširil se je bor v nepreglednih gozdih, ali hoče biti sam, samo brinje in brezo trpi v svoji hiši. In v teh nepreglednih gozdih bor niti na tleh ne trpi cvetnatega bilja, ki po pernatih gozdih raste, kakor da hoče pokazati, da se ta cvetlični kinč ne stringa ž njegovo ozbiljno in mrklo čudjo. V svojo sredino pušča on samo nekaj preprostega bilja in grmičja, in tudi ti gostači njegovi so tako surove čudi, da ne puščajo nikdar med-se tuje biline. Ta bilinski svet, ki v borovem gozdu živi, obstaja z nekoliko vresov, mahov in lišajev.

Pernati gozd je vse bolj miroljuben od črnega. Poedine vrste pernatega drevja ne rastejo same zá-se, nego so pomešane. Bukov gozd rad sprejema jesen in javor, in s svojimi širokimi krošnjami pokriva lesko in šedru gozdvje. Tudi oholi hrast neče biti vselej sam, gostoljubno sprejema v svojo hišo bukev in lipo, javor in brest, in pod krošnjo svojo trpi, da se širijo zeleni grmi, da raste črni trn in glog, leska in jerebika. Po tleh pernatega gozda so razprostrti zeleni sagi, ki so napiknjeni z najlepšimi gozdnimi cveticami.

Pernati in črni gozd ne bodeta nikdar v miru živele, to sta krvna nasprotnika, ki se koj spustita v besno borbo, kjerkoli se srečata. In ta borba med njima traje

izdanji. Ob enem ukrene kr. ministerstvo ogersko podobnih določil za ogerske železniške proge v korist našim izvožnjam plemenskih živali v dežele ogerske krone.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Kaže se vendar, da se ti dogovori c. kr. glavnega ravnateljstva s c. kr. družbo južne železnice niso vršili s primernim vspehom, kajti naznanilo za sejo državno-železniškega sveta dne 29. oktobra 1886 ima o tej točki naslednje poročilo: k točki 1. C. kr. priv. družba južne železnice je predloge c. kr. glavnega ravnateljstva na dovolitev znižanih tarifov za blago za Ljubljano zavrgla osobito z ozirom na to, da ni v stanu, za Trst dovoljene prednosti vpeljati za notranje postaje.

V seji tarifnega odseka in v poznejši seji državno-železniškega sveta izrazil sem svoje iznenadenje o tem neugodnem vspehu ter prosil visoko c. kr. vlado, naj ves svoj vpliv pri južni železnici uporabi zato, da se odpravijo tarifne anomalije, katere so v ljubljanskem zborničnem okraji tako občutljive.

Iz uradnega zapisnika o tej seji dovoljujem si na to zadevo se nanašajoče besede uvesti: „Prehajoč k III. oddelku komercialnega naznanila omenja poročevalec k točki 1., zadevajoči nastavo tarifov za Ljubljano, po katerih bi mogla konkurirati, z ozirom na trgovinske interese zadej ležečih postaj, da ob zavračajočim zadržanji družbe južne železnice nasproti predlogom, katere je stavilo glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic, tudi glavnemu ravnateljstvu ni zdaj možno samostojno postopati, ker obstojijo med avstrijskimi državnimi železnicami in južno železnico o delitvi prometa pogodbe, po katerih bi se morala južna železnica za odpadle dohodke odškodovati, kateri primanjkljaj bi nastal vsled enostranskega znižanja tarifov.

Sicer pa glavno ravnateljstvo namerava ob novi uravnavi prometnih razmer z družbo južne železnice še enkrat se baviti z vprašanjem o napravi znižanih tarifov za Ljubljano.

Tarifov odsek je torej stavil naslednji predlog:

„Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo se prosi, da se ob ugodni priliki zopet bavi s sklepom železniškega sveta gledé oziranja na trgovinske interese zadej ležečih postaj v Trst.“

Ko je ta predlog opetovano priporočal član gospod Luckmann, omenjal je vladni svetnik dr. Liharzik, da so se v povzdigo tržaškega pristanišča morali za-nj napraviti posebno znižani tarifi, vsled česar so vsekako za Ljubljano in zadej ležeče postaje nastale tarifne anomalije, družbi južne železnice se vendar ne more nalagati, da bi za Trst znižane tarife raztegnila tudi na notranje postaje; on je ponavljal, da bode glavno ravnateljstvo pri obravnavah o novi uravnavi prometnih razmer med glavnim ravnateljstvom in družbo južne železnice, katera bode v zvezi z otvorenjem črte Herpelje-Trst, gledalo na to, da se jemlje ozir na želje mesta Ljubljane.

„Predlog tarifnega odseka se na to vsprejme in točka 1. naznanila se vzame na znanje.“

Ker še dalje trajajo tarifne anomalije, katere so se pokazale za zbornični okraj po tarifu z dne 1. julija l. 1884 za direktni promet blaga v južno-severno-avstrijsko-ogerski železniški zvezi ter je samo od visoke vlade zavisno, da vpliva pri c. kr. priv. družbi južne železnice, da se za Ljubljano v zveznem prometu po predlogu c. kr. glavnega ravnateljstva rabijo enaki tarifi, kakoršni veljajo za 170 kilometrov bolj oddaljeno postajo Gorico, zato je prosim, naj slavna zbornica to poročilo vzame na znanje ter predlagam: Slavna zbornica naj izvoli vložiti novo utemeljeno prošnjo pri vis. trgovinskem ministerstvu ter prositi:

Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo naj blagovoli svoj vpliv pri c. kr. priv. družbi južne železnice z vso močjo uporabiti, da se izreče pripravljeno, izvesti predlog c. kr. glavnega ravnateljstva avstrijskih državnih železnic, po katerem naj se za postajo Ljubljano v južno-severno-avstrijsko-ogerski železniški zvezi ne pobirajo viši tarifi, kakor za 170 kilometrov bolj oddaljeno postajo Gorico.

Gosp. zbornični svetnik Ivan Baumgartner gorko podpira predlog, kateri se po nekaterih opazkah poročevalčevih enoglasno vsprejme.

Gosp. zbornični predsednik izreče gospodu zborničnemu svetniku Karolu Luckmannu za odločno zastopanje zborničnih interesov v državno-železniškem svetu iskreno zahvalo.

(Dalje prih.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

54.

Plemstvo avstro-ogersko.

Avstro-Ogerska ima mnogo višega in nižega plemstva. Ali to plemstvo je ponekod zelo obožano, ponekod pa malo imovito. Pod ogersko krono živí nekda do 136.000 duš najnižega plemstva, prav za prav kmečkega plemstva. Ti plemenitaši si dostikrat še poštenih škorenj ne morejo omisliti, ali vkljub temu so prevzetni, surovi, leni in nekoristni tako, da ni moči povedati; takih plemenitašev nima nobena dežela v Evropi. Ne lažemo, če rečemo, da mnogi vse žive dni niso toliko storili za blagor domovine, kakor navadni kmet v enem letu. Ti plemenitaši so bili nekedaj jedro ogerske vojne, in da-si so bili na vso moč oholi, vojaška disciplina jih je vendar na uzdi držala. Ker so se hrabro bili za domovino, zato so jim v mirnem času spregledali marsikatero bedarijo in nerodnost. Ali dandanes je to drugače. Ti ljudje delajo veliko preglavico sosedom in uradnikom, zato so vedno zaprti, dobiš jih po vseh ječah. Za novodobni napredek se ne brigajo skoro nič, v sleharni kulturi so znatno zadaj za drugimi. Sreča, da so moč in veljavo teh plemenitašev popolnoma uničili 1848. leta, ter jih potisnili med prave kmete, ker drugam tako ne gredó. Jako dobro in korenito nam jih je narisal

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje in konec.)

XVI. Gosp. zbornični svètnik Anton Klein poroča o dopisu c. kr. deželnega sodnijskega predsedstva v Ljubljani; v tem dopisu se stavi vprašanje: katera dela bi brez oškodovanja obrtnikov v tukajšnji kaznilnici, doma ali izven doma, mogli opravljati kaznjenci in do katerih delodajalcev bi se bilo treba v tej zadevi obrniti. Poročevalec meni, naj bi se ob gorkem letnem času porabili kaznjenci pri poljskih delih, kajti v ljubljanski okolici treba je toliko delavcev, da bi najbrže vsi kaznjenci našli delo. Ob mrzlem letnem času mogli bi se kaznjenci v mestu izven doma porabiti za navadna dni-narska dela. Oni kaznjenci, kateri ne smejo zapustiti kaznilnice, mogli bi izvrševati dela, katera bi jim moglo odstopiti ravnateljstvo c. kr. kaznilnice ali pa taka dela, katerih izvrševanje bi ne škodovalo tukajšnjim obrtnikom. Poročevalec stavi predlog: Zbornica naj izvoli v gorenjem zmislu izreči svoje mnenje.

Predlog se vsprejme.

XVII. Gosp. zbornični svètnik Anton Klein poroča, da se vprašanje, kako naj bi se uravnalo delo v kaznilnicah in prisilnih delavnicah, ne da bi škodo trpeli obrtniki, dežela in država, uže več let sem pretresava in da so v tej zadevi obrtniki, obrtna društva, trgovinske in obrtne zbornice poslale prošnje do visoke vlade, do vis. državnega zastopstva in do vis. deželnih zastopstev. V zadnjih letih se je to vprašanje v obrtnih krogih prav nadrobno razpravljalo ter se prosilo, naj se v kaznilnicah in prisilnih delavnicah dela, katera so postavno kot rokodelska zaznamenovana, izvršujejo samo za lastne upravne namene ali za namene drugih državnih ali deželnih zavodov, dalje, da se ne smejo izvrševati taka dela z namenom, da se blago dalje prodaja za privatno rabo, bodi-si v večji, bodi-si v manjši meri, bodi-si, da to izvršuje privatni podjetnik, bodi-si država sama; dalje, da bi se delavci v takih zavodih porabljali za izdelovanje takih obrtnih izdelkov, kateri se izključljivo izvažajo.

Prvi del te prošnje je visoko državno upraviteljstvo uže izpolnilo in kaznjenci se ne rabijo samo za lastne koristi kaznilnice za izdelovanje obleke, marveč tudi hišne oprave, delajo se v kaznilnicah surovine, kakor sukno, platno, loden itd., uniforme za služabnike raznih oblastev. Tudi v Kranjski se je to vprašanje uže večkrat pretresavalo in baval se je ž njimi tudi vis. kranjski deželni zbor in to posebno v zadnjem letu vsled peticije kranjskega obrtnega društva, katero se je posebno pritoževalo proti veliki konkurenci prisilne delavnice. Vdeleženi krogi so naprosili tudi trgovinsko in obrtno zbornico, naj se poženè za koristi rokodelskih obrtov.

Vsled tega baval se je odsek zopet s to zadevo ter sklenil, slavni zbornici priporočati, naj se do vis. deželnega zbora obrne za odpomoč.

V letu 1870 je bilo v Ljubljani 10 knjigovezcev, 42 krojačev, 71 čevljarjev, 23 mizarjev; v l. 1875 bilo je 11 knjigovezcev, 36 krojačev, 62 čevljarjev, 33 mizarjev;

v l. 1880 bilo je 11 knjigovezcev, 40 krojačev, 64 čevljarjev, 30 mizarjev, in 1885. leta bilo je 13 knjigovezcev, 45 krojačev, 71 čevljarjev, 27 mizarjev.

Iz teh števil je razvidno, da se ti rokodelski obrti v 15 letih tako rekoč prav nič niso pomnožili, dasi se je število prebivalstva povišalo ter se več potrebuje blaga, katero izdelujejo ti obrtniki. Položaj teh obrtnikov pa je tudi izza zadnjih 15 let postal izdatno slabejši, ker so se izdelovalni stroški zeló povišali; zaslužek pa je zarad tega postal mnogo manjši, ker se je število pomočnikov pri teh obrtih znatno zmanjšalo in je bila konkurenca c. kr. kaznilnice in prisilne delavnice neovržljivo od leta do leta močnejša. Da obrtniki ne morejo zdržati konkurence takih zavodov, je pač lahko umevno.

Odsek meni, da bi se visoko deželno zastopstvo brez oškodovanja deželnega zaklada moglo ozirati na opravičene želje rokodelskih obrtnikov. To bi se po mnenji odsekov doseгло, če bi vis. deželni zbor sklenil, da se v prisilni delavnici ne smejo več vsprejeti rokodelska dela za privatne osebe; da se odraščeni prisiljenci ne smejo več poučevati v obrtu; da prisiljenci smejo izvrševati dela samo za potrebo zavoda in za druge deželne zavode, kakor tudi za dobrodelna društva; da se prisiljenci, kakor lansko leto, uporabljajo pri poljedelstvu, pri gozdarstvu, pri cestnih delih, dalje pri zgradbah hudoornikov in pri osuševanju barja. Dalje bi k dosegi nameravanega smotra mnogo pripomoglo, če se, kolikor možno, tkanje platna poveča, če prisiljenci izdelujejo platno za čevljarje in krojače, če izdelujejo pozlačene letvice, užigalno leseno žico, škatlje za lekarnarje in dr., če se vpelje tkanje jute in bombaževine, dalje izdelovanje lodna, in če se povekša pletenje mrež in slamnatih preprog, izdelovanje zavitkov in škatljic za užigalice.

Odsek je uverjen, da bode vis. deželno zastopstvo podrobno pretresavalo to vprašanje ter ugodilo pravičnim željam obrtnikov in predlaga:

Slavna zbornica naj v zmislu tega poročila predloži peticijo vis. kranjskemu deželnemu zboru.

Predlog se enoglasno vsprejme.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

54.

Plemstvo avstro-ogersko.

(Konec.)

Pred dualizmom je živelo visoko plemstvo avstro-ogersko po zimi najraje na Dunaju. Tu ima ono jako lepih, knežje opravljenih palač. Po dualizmu je začelo domá ostajati, po zimi stanuje najraje v glavnem mestu dotične dežele, in po letu na starih, arhitektonsko lepih svojih gradovih, ki so obrobjeni s prekrasnimi parki in gosto zaraščenimi šumami.

Magnati madjarski, poljski in hrvatski se radi pokazujejo v starem narodnem kroju. Ta kraj je sicer zeló drag, ali je tudi jako maleričen.